

МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ КАТО ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИОННИТЕ ПРАКТИКИ ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

СЪДЪРЖАНИЕ

- ❑ Пресечни точки между изпиране на пари, корупция и измама при обществените поръчки. Причини за корупционни практики и последиците за обществото.
- ❑ Мерките срещу изпирането на пари като превенция на корупцията при обществените поръчки.
- ❑ Прилагане на рисков-базиран подход при оценката на рисковете от корупция и изпиране на пари при обществените поръчки.
- ❑ Идентифициране на действителния собственик като способ за повишаване на прозрачността при обществените поръчки.
- ❑ Възможности за подобряване превенцията на корупционни практики при обществените поръчки, включително чрез използване на добрите стандарти по Закона за чуждестранните корупционни практики (FCPA) на САЩ.

ПРЕСЕЧНИ ТОЧКИ МЕЖДУ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ, КОРУПЦИЯ И ИЗМАМА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

- Връзката между изпирането на пари, корупцията и измамата
  - *Корупционните пари са „мръсни“ по своя генезис.*
  - *В световен мащаб обемът на корупционните пари догонва този на парите, генерирани от наркотрафик. По последни данни се оценява между 1200 и 1800 млрд. дол. (между 2 и 3 % от световния брутен продукт)*
  - *За България корупционните пари се оценяват на около 1 млрд. евро*
- Значителна част от „корупционните“ пари се генерират по линия на обществените поръчки
- Парадокс при обществените поръчки
  - *„Чистите“ по своята същност пари на държавата се преобразуват в „мръсни“ пари, когато се използват за финансиране на корупционни практики и по-нататък подлежат на изпиране чрез инструментите на измамата;*
  - *Операциите и сделките с тези пари се квалифицират като изпиране на пари.*
- Взаимовръзка между „Публична“ и „частна“ корупция

МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ КАТО ПРЕВЕНЦИЯ НА КОРУПЦИЯТА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

- **„Лицата, организиращи възлагането на обществени поръчки“** са **задължени лица** (чл. 3 ал. 2, т.6 ЗМИП) и като такива са длъжни да изпълняват мерките, регламентирани със закона.

- **„Възложители“** на обществени поръчки съгласно чл. 7 ЗОП са:
  - *Органите на държавна власт, Президентът на Република България, омбудсманът на Република България, Българската народна банка, както и други държавни институции, създадени с нормативен акт;*
  - *дипломатическите и консулските представителства на РБ в чужбина, както и постоянните представителства на РБ към международните организации;*
  - *публичноправните организации;*
  - *публичните предприятия и техни обединения;*

- **„Клиенти“** по смисъла на ЗМИП са кандидатите, участниците и изпълнителите в процедури за възлагане на обществените поръчки.

Забележка: Субекти на процедурите за възлагане на обществени поръчки чл. 6 от ЗОП са възложителите, кандидатите, участниците и изпълнителите.

ИЗИСКВАНИЯ НА ЗМИП КЪМ ЛИЦАТА, ОРГАНИЗИРАЩИ ВЪЗЛАГАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ (1)

Мерки, свързани с Политиката Познавай клиента си (проучване на клиент)

- ❑ Идентифициране на клиентите и проверка (верификация) на тяхната идентификация при установяване на търговски отношения в т. ч. при откриване на сметка, както и при извършване на операция или сключване на сделка на стойност над 30 000 лв. или тяхната равностойност в чужда валута.
- ❑ Идентифициране на действителния собственик на клиент-юридическо лице и проверка (верификация) на неговата идентификация.
- ❑ Събиране на информация от клиента относно целта и характера на отношението, което е установено или предстои да бъде установено с него.
- ❑ Текущо наблюдение върху установените търговски отношения и проверка на сделките и операциите, извършвани в рамките на тези отношения, доколкото те съответстват на наличната информация за клиента, за неговата търговска дейност и рисков профил, в т. ч. изясняване на произхода на средствата в посочените от закона случаи.

Забележка: Търговско отношение по ЗМИП е отношение, свързано с дейността по занятие на задължените лица и към момента на установяването на отношението се предполага, че то ще има елемент на продължителност, т.е. относно Възложителите на обществени поръчки такъв характер има договора за обществена поръчка с обект строителство, доставка на стоки или предоставяне на услуги, сключен след проведена процедура за възлагане на обществена поръчка.

ИЗИСКВАНИЯ НА ЗМИП КЪМ ЛИЦАТА, ОРГАНИЗИРАЩИ ВЪЗЛАГАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ (2)

Мерки, свързани с докладването на съмнителни сделки и операции:

- ❑ Събиране и съхраняване на информация при съмнение за изпиране на пари или за наличие на средства с престъпен произход.
- ❑ Разкриване на информация относно съмнителни операции и сделки.
- ❑ Задължение за неуведомяване на клиента при докладване на съмнителна операция или сделка.
- ❑ Спиране на операция или сделка за срок от три дни със заповед на министъра на финансите по предложение на председателя на Държавна агенция "Национална сигурност".
- ❑ Предоставяне на допълнителна информация по искане на дирекция "Финансово разузнаване" на Държавна агенция "Национална сигурност".
- ❑ Задължително докладване на операциите в брой над 30 000 лв.

ИЗИСКВАНИЯ НА ЗМИП КЪМ ЛИЦАТА, ОРГАНИЗИРАЩИ ВЪЗЛАГАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ (3)

Мерки, свързани с вътрешната организация по прилагането на ЗМИП:

- ❑ Създаване на Специализирана служба.
- ❑ Приемане на **Вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари**, които установяват ясни критерии за разпознаване на съмнителни операции и сделки.
- ❑ Първоначално и текущо обучение на служителите.
- ❑ Вътрешен контрол върху изпълнението на мерките по ЗМИП.
- ❑ Външен контрол върху изпълнението на мерките по ЗМИП.

ПРИЛАГАНЕ НА РИСКОВО БАЗИРАН ПОДХОД ПРИ ОЦЕНКАТА НА РИСКОВЕТЕ ОТ КОРУПЦИЯ И ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

- Съответствие с глобалните и национални стандарти за противодействие.
- Идентифициране на характерните за възложителите на обществени поръчки рискови категории и определяне на фактори (критерии) за тяхното оценяване.
- Изготвяне на индивидуален рисков профил на клиентите (кандидатите, участниците и изпълнителите), с оглед концентриране на усилията и ресурсите върху “чувствителните” клиенти.
- Създаване и подържане на подходящи процедури за ефективно управление и снижаване на рисковете от ИП и ФТ и надлежно документиране на всички действия в рамките на процедурите.
- Липсата на ефективна система за управление на рисковете би могла да изложи възложителите на обществени поръчки на опасността от уронване на репутацията както и от налагане на административно-наказателни санкции и привличане под отговорност на техни служители

ЗАКОНОВА РАМКА НА ОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ ОТ КОРУПЦИЯ И ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ

- На основата на анализ възложителите на обществени поръчки да определят категории **клиенти или бизнес отношения с по-висок риск**, които да поставят под особено наблюдение и по отношение на които да прилагат разширени мерки.
- Текущо наблюдение върху установените търговски или професионални отношения и проверка на сделките и операциите доколкото те съответстват на наличната информация за клиента, за неговата търговска дейност и **рисков профил...**
- Възложителите на обществени поръчки да прилагат в зависимост от **оценката на потенциалния риск** опростени или разширени мерки при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.
- Възложителите на обществени поръчки да предприемат **мерки за ефективно управление на риска** от изпиране на пари във всеки конкретен случай.
- Възложителите на обществени поръчки да използват събраната информация при установяването на отношението и идентификацията за **първоначална оценка на рисковия профил на клиента.**

КАТЕГОРИИ КЛИЕНТИ ИЛИ БИЗНЕС-ОТНОШЕНИЯ С ПОВИСОК РИСК

- Клиенти, които заемат или са заемали висша държавна длъжност и свързаните с тях лица.
- Лица от държави, които не прилагат или не прилагат напълно глобалните стандарти.
- Клиенти, които нямат постоянно пребиваване или място на търговска дейност в страната (нерезиденти).
- Офшорни компании.
- Компании с номинални собственици или с акции и дялове на приносител.
- Компании на доверително управление или други подобни структури.
- Продукти и сделки, които биха могли да доведат до анонимност.

ИДЕНТИФИЦИРАНЕТО НА ДЕЙСТВИТЕЛНИЯ СОБСТВЕНИК КАТО СПОСОБ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

По смисъла на ЗМИП **действителен собственик** на юридическо лице е:

- ❑ **Физическо лице или физически лица**, които пряко или непряко притежават повече от **25 на сто** от дяловете или от капитала на юридическо лице или на друга подобна структура, или **пряко или непряко го контролират**;
- ❑ **Физическо лице или физически лица**, в полза на които се управлява или разпределя **25 на сто или повече** от имуществото на фондация, организация с нестопанска цел или лице, осъществяващо доверително управление или разпределение на имущество в полза на трети лица;
- ❑ **Група от физически лица**, в чиято полза е създадена или действа фондация, организация с нестопанска цел или лице, осъществяващо доверително управление или разпределение на имущество в полза на трети лица, ако тези лица не са определени, но са определяеми по определени признаци.

МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ КАТО ПРЕВЕНЦИЯ НА КОРУПЦИЯТА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

- ❑ **Липсва корелация** между ЗМИП и ЗОП, особено в частта касаеща прилагането на мерките по ЗМИП от лицата, организиращи възлагането на обществени поръчки, които са **задължени** да имат Вътрешни правила и процедури свързани с прилагането на ЗМИП, включително система за докладване на съмнителни сделки и операции на ДФР на ДАНС.
- ❑ От една страна възложителите на обществени поръчки особено когато те са държавни органи по смисъла на ЗМИП се третират като лица с по-нисък риск от ИП и са обект на опростени мерки от страна на други задължени лица като банките например. Но самите обществени поръчки като дейност би могла да се оцени с по-висок риск от гледна точка на корупция и изпиране на пари.
- ❑ Някой от мерките по ЗМИП като идентифицирането на действителен собственик, прилагането на разширени мерки/EDD/ към лица, които заемат или са заемали висша държавна длъжност в Република България или в чужда държава, както и по отношение на клиенти, които са свързани с тях лица (PEP), рисковото профилиране могат ефикасно да бъдат използвани за ограничаване на корупционни практики при обществените поръчки.

МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ КАТО ПРЕВЕНЦИЯ НА КОРУПЦИЯТА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

- Тъй като в процедурите по ЗОП участват и чуждестранни физически и особено юридически лица е интересно да се проучат и евентуално приложат добрите стандарти по линия на чуждестранни антикорупционни закони като FCPA на САЩ например, имащи екстериториално действие.
- Необходимо е да се установят по-ефективни механизми за взаимодействие между компетентните контролни и правоприлагащи институции като Дирекция "Финансово разузнаване" на ДАНС, Центъра за превенция на корупцията, Сметна палата, Агенция за финансова инспекция, Агенция по обществени поръчки и органите на МВР и прокуратурата, вкл. използването на Временни работни групи.
- Необходимо е специализирано обучение на експертите и контролните органи в областта на прилагането на мерките срещу изпирането на пари като превенция на корупцията при обществените поръчки– специализирани служби на възложителите на обществени поръчки, Сметна палата, Агенция за финансова инспекция, Агенция по обществени поръчки, вътрешни одитори.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

КЛАСИФИКАЦИЯ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА БАНКОВИТЕ ИЗМАМИ.

- Кредитни измами;
- Измами с преводи;
- Измами с чекове, гаранционни сделки и акредитиви;
- Измами с банкови карти, АТМ и ПОС – терминални устройства;
- Измами при електронно банкиране;
- Изпиране на пари

